

**Наташа Симић**

<https://doi.org/10.18485/melissa.2019.18.1.ch4>

Докторанд Филолошког факултета

02-055.2

Универзитета у Београду

simicnatasa984@gmail.com

## БИБЛИОТЕКАРСТВО КАО ЖЕНСКА ПРОФЕСИЈА

**Сажетак:** У овом раду биће изнета нека разматрања о зачецима историје женског библиотекарства, значајним женама библиотекарима и постепеној феминизацији области библиотекарства. Захваљујући феминистичком активизму и борби изузетних жена, запослених у библиотекама, професија библиотекара је постала доминантно женска професија, са тренутном пропорцијом од око 80% запослених жена у односу на 20% запослених мушкараца ако се прати светски тренд. Биће разматране релевантне чињенице у вези са значајним библиотекама Велике Британије, Сједињених Америчких Држава, Јапана и Србије.

**Кључне речи:** библиотека, библиотекарство, жене, феминизам, Енглеска, Јапан, Србија, активизам, САД.

### 1. Увод

Улога библиотекара стицала је све више значаја кроз историју, почевши од првих покушаја сакупљања и организовања глиненних таблица, те различитих докумената од папируса до данашњег технолошког доба и дигитализованих облика

похрањивања књига и докумената. Подразумева се, наравно, да су први библиотекари били мушкарци. Као и кад је у питању било које друго занимање, и у библиотекарству су жене морала да се боре за право на рад и право на равноправност. Међутим, библиотекарство је специфично јер је једна од ретких области у којој су жене успеле да надвладају мушкарце те је то данас бројчано доминантно женска професија.

## 2. Енглеска

Професионализација библиотекарства као занимања почиње у 19. веку када су отворени први факултети и колеџи за стварање овог образовног профила, и када је уведено званично лиценцирање за посао библиотекара. Седамдесетих година 19. века у Енглеској је закључено да је библиотекарство изванредно погодна професија за жене и девојке што је отворило врата новим могућностима за запошљавање. Треба напоменути да је у Енглеској 1850. године усвојен Закон о јавним библиотекама који је омогућио општинама са популацијом већом од 10,000 успостављање бесплатних јавних библиотека доступних широком грађанству што је опет омогућило масовном броју људи приступ информацијама и стицању знања.<sup>1</sup> До тада су већем броју књига имали приступ само чланови академске заједнице при универзитетским библиотекама, свештенство и наравно припадници виших класа довољно богати да поседују личну библиотеку. Постојале су и раније градске, парохијске, окружне и црквене библиотеке али су оне углавном захтевале неку врсту претплате и дозвољавале коришћење само ограниченог броја књига из свог фонда. Стога је Public Libraries Act из 1850. године представљао револуцију.

1 Spartacus Educational, "Public Libraries Act", *Spartacus Educational*, <https://spartacus-educational.com/Llibrary.htm> (преузето 26. 8. 2019).

Занимање библиотекара је одувек сматрано за цењено и респектабилно те из тог разлога нарочито подесно за жене. Када говоримо о тржишту рада у Енглеској не смемо заборавити чињеницу да су запослене жене, посебно оне запослене у фабрикама, радиле у суровим и тешким условима за малу надокнаду, вишеструку мању од плате мушкарца. То је такође један од разлога зашто је библиотекарство доживело велику популарност међу припадницама женског пола, иако је и њихова плата била нижа од плате мушкараца библиотекара. До 1920-их број жена и мушкараца запослених у библиотекама се изједначио, да би након тога број жена библиотекарки рапидно растао и достигао однос од око 80% на према 20% у корист жена.<sup>2</sup> Око 1880. године највећи број жена запослених у библиотекама био је у Манчестеру и Бристолу, њих 31, а укупно у целој Енглеској 51 жена, и то запослене као помоћнице у библиотекама.<sup>3</sup>

Прва жена постављена за главног библиотекара у Енглеској била је Хана Етесон (*Hannah Eteson*), у Блекпул библиотеци (*Blackpool Library*) од 1880. до 1891. године када ју је наследила њена заменица Кејт Лутас (*Kate Lewtas*).<sup>4</sup> Њена плата износила је 18 шилинга недељно уз додатак за чишћење. Од

2 ALA, "Library workers: Facts & Figures", Fact Sheet 2011, *The ALA Allied Professional Association*, <http://ala-apa.org/files/2012/03/Library-Workers-2011.pdf>, (преузето 21. 7. 2019).

3 Historic England "The English Public Library 1850–1939", *Historic England*, <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/iha-english-public-library-1850-1939/heag135-the-english-public-library-1850-1939-ih/> (преузето 26. 8. 2019).

4 Evelyn Kerslake, "A history of women workers in English libraries, 1871-1974", *Loughborough University's Institutional Repository*, [https://repository.lboro.ac.uk/articles/A\\_history\\_of\\_women\\_workers\\_in\\_](https://repository.lboro.ac.uk/articles/A_history_of_women_workers_in_)

тог тренутка могућности за запослење жена у библиотекама рапидно су расле. Године 1885. имамо прву жену библиотекара у академској библиотеци Јоркшир Колеџа (*Yorkshire College*), касније Универзитета Лидс (*Leeds University*), госпођицу Фани Пасаван (*Fanny Passavant (1849 -1944)*). Годишњи извештај Јоркшир колеџа за 1884–5. годину наводи:

„The work of the Library has increased to such an extent as to render necessary the appointment of a paid librarian. Miss F.J. Passavant was appointed to this post at the beginning of the third term. Since that time the books have been entirely rearranged, and classified according to subject. A new catalogue is in course of preparation, and will, it is hoped, be completed before next session.”<sup>5</sup>

До тог тренутка дужности библиотекара обављали су професори. Фани није имала формално академско образовање, али је била полиглота. Као потомак немачких емиграната перфектно је говорила и немачки и енглески одмалена, те је била члан Филозофског и књижевног друштва Лидса где је вероватно и регрутована за службу библиотекара. Госпођица Пасаван је радила за плату од 18 шилинга недељно<sup>6</sup> што би прерачунато у данашњу вредност износило око 345 фунти недељно, односно око 19 хиљада фунти годишње.<sup>7</sup> Када је госпођица Пасаван ступила на дужност библиотека је бројала

---

English\_libraries\_1871-1974/9414968 (преузето 9. 8. 2019).

- 5 P. S. Morrish, “Fanny Juliet Passavant (1849-1944): a Leeds Librarian”, *Yorkshire College, Eleventh annual report, for 1884-5*, p. 29, Taylor&Francis Online, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1179/lib.1996.12.1.126?journalCode=yldb19> (преузето 26. 8. 2019).
- 6 “History and architecture”, *University of Leeds*, [https://library.leeds.ac.uk/info/1600/about/150/history\\_and\\_architecture/4](https://library.leeds.ac.uk/info/1600/about/150/history_and_architecture/4) (преузето 20. 8. 2019).
- 7 Свуда у тексту, за конвертовање накедашњих вредности валута у садашње, коришћен је онлајн калкулатор <http://www.concertina.com/calculator/>

око 4,000 наслова, а у тренутку када се пензионисала 1919. године иста та библиотека је бројала око 85,000 наслова.<sup>8</sup> Ипак, све то време Фани није самостално управљала библиотеком, а није позивана ни на састанке Управног одбора библиотеке све до 1902. године. На дужности је увек био и Почасни библиотекар, обавезно мушкарац, који је имао више утицаја у одлучивању, обично председник или потпредседник Одбора. Због недостатка академских квалификација годпођица Пасаван није много учествовала у избору књига, нарочито у почетку њене библиотекарске каријере. Ипак, њен допринос је велики, увела је неке новине у каталогизацији, а и управо у току три деценије њеног ангажовања постављена су општа начела британског библиотекарства као што је слободан приступ, класификација књига према предмету, изношење књига ван библиотеке, наплаћивање казни за кашњење, итд. У тренутку када је Фани почела да ради књиге нису имале каталог, већ су биле означене руком писаним листом папира. Фани је увела мале, повезане каталогне откуцане на писаћој машини.<sup>9</sup> Такође, 1885. године библиотека се састојала од две просторије, а током година Фани је успела да добије на коришћење још просторија широм кампуса. Ипак, градња нове библиотеке је започела током мандата њеног наследника Ричарда Офора (Richard Offor). Госпођица Пасаван је успела и да издејствује пензију од око 100 фунти годишње (еквивалент данашњих 6 хиљада фунти) што је за жену у том периоду била висока цифра. Први крупни кораци су направљени, иако је око 1900. године свега 6%

8 Allen Kent, Harold Lancour, Jay E. Daily, "Encyclopedia of library and information science" (New York: Marcel Dekker, 1975), 131.

9 David H. Stam, "International Dictionary of Library Histories" (UK: Taylor & Francis, 2001), 403.

удатих жена било запослено, до 1930. године тај проценат је достигао 24,5%.<sup>10</sup>

Иако је уврежено мишљење да је јавно мњење захтевало отварање јавних библиотека, истина је да су покрет отварања бесплатних библиотека започели филантропи и реформатори који су у књигама видели силу за унапређење образовања и побољшање јавног морала, нарочито радничке класе. Библиотекари су често радили и више од 12 часова дневно, а плата је била скромна. Распон плата помоћника и другог особља по библиотекама је јако варирао од библиотеке до библиотеке. Негде је асистент имао плату 20 фунти годишње, а негде 50. За главног библиотекара тај распон се протезао од 100 до 200 фунти годишње. Још увек нису постојале школе за образовање библиотекара, постојала су само нека општа начела да би то требало да буде особа која воли књиге и ред. Библиотекар је практично био слуга Управног одбора библиотеке. Упркос томе, сви доступни материјали сведоче о великом труду, раду и ентузијазму који су библиотекари енергично улагали, било да су у питању мушкарци, било жене. У наредним деценијама ситуација се постепено побољшавала. Изгледа да је запошљавање жена асистената отпочело у Манчестеру 1871. године да би се надоместио недостатак младића одговарајућих карактеристика. Тај експеримент се показао као успешан, жене су редовно долазиле на посао, биле услужне и предусретљиве, задовољне запослењем, нису показивале знакове да ће отићи, а такође су прихватале и мању плату; у овом случају свега 8 - 10 шилинга недељно (око 170 – 210 данашњих фунти). „The

10 Theodore Caplow, Louis Hicks and Ben J. Wattenberg, “THE FIRST MEASURED CENTURY: An Illustrated Guide to Trends in America, 1900–2000”, Chapter 2, p.38, PBS Learning Media, <https://www.pbs.org/fmc/book/2work1.htm> (преузето 26. 8. 2019).

experiment was a great success: the young women proved 'regular in their attendance, attentive to their duties, uniformly courteous to borrowers, and contented with their employment and position, evincing no disposition to leave' (except to get married)."<sup>11</sup>

Као што смо већ навели у Манчестеру је до 1879. године 31 жена радила у библиотекама, а у том тренутку је свега још седам библиотека у Енглеској запошљавало жене. То су Бирмингам, Бредфорд, Бристол, Дерби, Њукасл, Пејсли и Сметвик. Највише их је било у Бристолу, њих једанаест.

Године 1882. прихваћени су предлози за 3 степена сертификације библиотекара:

1. Први степен (A Preliminary Certificate) подразумевао је полагање испита пре ступања на дужност библиотекара из области аритметике, затим граматике и правописа енглеског језика, историје, географије, енглеске књижевности и бар једног страног језика.
2. Други степен (A Second Class Certificate) полагао се после најмање једне године рада у библиотеци и захтевао је познавање енглеске и још једне европске књижевности, принципе класификације, елементе библиографије и каталогизације, управљање библиотеком и каталожко познавање бар два страна језика.
3. Трећи степен (A First Class Certificate) је испит коме се приступало након најмање две године службовања и обухватао је напредније познавање предмета за други степен, као и општу историју књижевности и познавање три страна језика у сврхе каталогизације.<sup>12</sup>

11 Thomas Kelly, "A History of Public Libraries in Great Britain 1845-1975", (London: The Library Association, 1977), 103.

12 Kelly, "A History of Public Libraries in Great Britain 1845-1975", 114.

Анализирајући ове чињенице можемо да закључимо да је жена библиотекар морала да стекне екстензивно опште образовање и културу и да цели живот буде посвећена стицању нових знања што је један од основних предуслова за потпуну независност и успешну еманципацију жена. Евидентно је да је тиме професија библиотекара допринела оснаживању жена и јачању њихове позиције у друштву, иако у том периоду још увек нису започели насилни протести за укључивање жена у политички живот и борба за право гласа.

Библиотекарство се као професија у овој фази развоја још увек борило да буде признато и препознато. Плате су биле ниске у односу на друге професије, а постојала је знатна разлика међу платама женског и мушког особља. Ипак, у деценијама до Првог светског рата ситуација се постепено поправљала тако да су и плате расле па је 1908. године плата главног библиотекара у библиотекама средње величине и значаја порасла на преко 200 фунти годишње што је знатан раст у односу на око 100 – 130 фунти из 1879. године. Треба узети у обзир и чињеницу да је 1914. године плата мушкарца учитеља у основној школи износила 177 фунти годишње па можемо рећи да је стандард живота главног библиотекара добио на квалитету.

„The range of chief librarian’s salaries is very remarkable from 30£ a year (in an authority with rate income of under 1000£ a year) to 700£ a year (in an authority with rate income of over 10000£ a year). The commonest figure, for medium-sized authorities, is somewhere between 200£ and 700£ a year compared with 100£-200£ in 1879. This is a fairly sizeable increase, and suggests that chief librarians were more than keeping up with the general rise in the standard of living. In 1914 the average salary of a male certified head teacher in an elementary school was 177£.”<sup>13</sup>

13 Kelly, "A History of Public Libraries in Great Britain 1845-1975", 103



Асистенти и остало особље запослено у библиотекама имало је знатно нижа примања с тим што су плате жена запослених на истим позицијама као мушкарци увек биле ниже. Разлике су понекад биле драстичне и ничим оправдане. Док је нпр. главни библиотекар зарађивао 500£ годишње, његов главни асистент је зарађивао свега половину те суме 250£, а остали помоћници око 50£, старији асистенти мушкарци 47£-72£, а жене 39£-57£, млађи асистенти мушкарци 20£-45£, а жене 10£-40£. Предрасуде према женама биле су дубоко укорене и јако споро и тешко су нестајале. Углавном су библиотеке у мањим градовима и местима биле спремније да запошљавају жене, из чисто економских разлога, а рецимо Лондон је у почетку био потпуно затворен за запошљавање жена библиотекарки. Библиотечки годишњак (Library Year Book) за 1900-01, наводи да је у Великој Британији запослено 25 жена главних библиотекарки и 46 жена асистената. Број жена запослених у библиотекама био је 293, или око 12% од укупног броја запослених по библиотекама. Треба напоменути да је у овом периоду у Сједињеним Америчким Државама проценат женског особља износио око 95%. До 1910. године дошло је до наглог пораста броја главних библиотекарки. У Великој Британији тај број се попео на 33, а број осталих жена запослених у библиотекама на 132.<sup>14</sup> Овај број је даље растао у наредном периоду, нарочито од почетка Првог светског рата, када је држава због војне ангажованости мушкараца била приморана да запошљава жене у свим сферама. Потпуној доминацији и бројчаној превласти жена библиотекарки пут је прокрчен тек након завршетка рата.

Године 1919. University College London је уз помоћ Карнеги фонда основао прву Школу за библиотекарство.

14 Kelly, "A History of Public Libraries in Great Britain 1845-1975", 204

Висина плате и даље је варијала, нарочито у међуратном периоду када је тешком економском кризом била погођена свака област живота. Парадоксално, Велика депресија је допринела већој употреби библиотека јер су људи масовно остајали без посла па је много њих уточиште од проблема проналазило у читању и библиотекама.

Много је жена допринело и популаризовању библиотекарства и немогуће их је све поменути у једном раду. Од пионира и зачетника библиотекарства као професије за жене у Великој Британији поменућемо још Констанс Гарнет (Constance Black Garnett 1861 –1946) из Брајтона. Констанс је студирала грчки и латински на Њунам колеџу (Newnham College) у Кембриџу, након што је на пријемном испиту била прва међу 3,000 кандидата и освојила државну стипендију. По завршетку студија кратко је предавала на истом колеџу да би се 1883. године преселила у Лондон где је најпре радила као гувернанта, а потом као библиотекар у People's Palace Library. Констанс је, за то време, била неуобичајено образована за једну жену, а посао гувернанте и касније библиотекарке јој је омогућавао да независна и финансира свој живот у престоници. Са сестром Клементином, која је била истакнути борац за женска права, користила је библиотеку и читаонице Британског музеја где су упознале др Ричарда Гарнета (Dr Richard Garnett), чувара штампаних материјала и докумената и његовог сина Едварда, критичара и писца, за кога се Констанс и удала. Едвард ју је упознао са пријатељима, руским изгнаницима у Лондону, од којих је научила руски језик. Убрзо је почела да преводи дела руске књижевности, до тада недоступна на енглеском језику, пре свега Толстоја, Достојевског, Чехова, Гогоља и Тургенева, по чему је данас и много познатија него по свом библиотекар-

ском раду.<sup>15</sup> Постављање Констанс Блек за главног библиотекара у библиотеци People's Palace представљало је прави председан. Од свих библиотека у Лондону само је Notting Hill библиотека имала жену библиотекара пре People's Palace библиотеке. Сам Волтер Безан (Walter Besant) председник Управног одбора библиотеке одабрао је и поставио Констанс. Чувени Октагон, како се зове просторија где је смештена библиотека и читаоница, је једно од најзначајнијих архитектонских дела Источног Лондона. Историјски подаци кажу да га је након отварања посећивало око 1000 људи дневно. Поверавање Октагона на управу жени изазвало је сензацију у тадашњем Лондону. Констанс је од свог свекра, Ричарда Гарнета, преузела начин каталогизације из Британског музеја. У новембру 1888. године објавила је и чланак у женском магазину *The Queen, the Lady's Newspaper* са насловом „A New Career for Women: Librarians” у коме је детаљно изнела и објаснила Ричардове принципе и систем класификације и каталогизације. Даље, у чланку она истиче јединственост њене позиције:

„There are one or two libraries in which women are already employed as librarians; and the number of free libraries is now so rapidly increasing, that we may now confidently hope that many women may before long find congenial employment and a modest remuneration in this calling.”<sup>16</sup>

Занимљиво је и да наводи да Октагоном управљају искључиво жене. Затим описује начин рада и функционисање

15 Cengage, “Garnett, Constance (1862-1946)”, Encyclopedia.com, <https://www.encyclopedia.com/women/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/garnett-constance-1862-1946> (преузето 20. 8. 2019).

16 Constance Black Garnett, “New Career for Women: Librarians”, *Queen* (23 February 1889): 235.

библиотеке, радно време, читаонице, посетиоце, итд. Посебан је део у коме критикује читаоце због читања фриволних и баналних садржаја те истиче потребу култивисања истанчанијег укуса у бирању књижевних садржаја па препоручује Дикенса, Стевенсона и слично.

Констанс сматра да је професија библиотекара изузетно важна у подизању општег степена културе у друштву и наглашава круцијалну улогу сати заједничког читања, што је некада био обичај у породицама средње класе, а што је Констанс преузела као праксу у библиотеци где је слабије образованим читаоцима читала пробрана књижевна дела. У периоду њеног управљања Октагоном су циркулисале хиљаде људи дневно, а након што је дала отказ рад библиотеке је умногоме замро.<sup>17</sup> Иако је кратко радила у библиотеци и посветила се послу књижевног преводиоца, Констанс је својим трудом и залагањем показала да жена може да успе и у изузетно тешким условима. Својим деловањем крчила је пут осталим женама у борби за позиције у мушком друштву и доказала да је улога библиотекара од огромног значаја у свакој локалној заједници, те да библиотекар својим позитивним деловањем може непосредно да утиче на своју околину и мења је на боље. Констанс Блек је радила за плату од 100 фунти годишње (што је данашњих 12 хиљада фунти).

### 3. Сједињене Америчке Државе

Када су у питању Сједињене Америчке Државе у периоду између 1865–1920 дошло је до трансформације на тржишту ра-

17 Bernstein, S. "Reading Room Geographies of Late-Victorian London: The British Museum, Bloomsbury and the People's Palace, Mile End", 19: *Interdisciplinary Studies in the Long Nineteenth Century* 13 (2012). doi: <https://doi.org/10.16995/ntn.632>

да па су жене и тамо препознате као радна снага али такође са доста ограничења и услова у погледу расе, етничке припадности, демографских карактеристика, итд. 1840. године било је запослено око 10% слободних жена, до 1870. године тај проценат је нарастао на 15% ( у ту статистику су први пут укључене и жене афроамеричког порекла), а 1920. године тај проценат је износио 24%.<sup>18</sup>

Одавно устаљени стереотипи одржавали су ниске плате и наднице запослених жена, упркос томе што су оне све више улагале у своје образовање. Територија САД је огромна, а услови рада и положај жена били су разнолики у различитим локалним заједницама, те је немогуће овим радом обухватити све карактеристичне историјске, социјалне и економске факторе стога ћемо изложити само пар упечатљивих случајева.

Уобичајено за то доба било је мишљење да је природна улога жене да рађа и одгаја децу и води домаћинство, те да је само економска нужда била оправдан разлог да жена нађе запослење. Чак је и Врховни суд Висконсина 1875. године донео одлуку да женама, у случају да су спречене да обављају своје свете женске дужности, а имају потребу за запослењем треба дозволити да исто нађу уколико није понижавајуће за њихов пол.

„The law of nature destines and qualifies the female sex for the bearing and nurture of the children of our race and for the custody of the homes of the world” stated the Wisconsin Supreme Court in 1875 when ruling that women could not be admitted to their bar. The judges conceded that the „cruel chances of life“ might leave

---

18 S. J. Kleinberg, *Women in the United States, 1830-1945* (London: Red Globe Press London, 1999), <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-27698-1> (преузето 17. 8. 2019).

some women free of the sacred female duties. 'These may need employment, and should be welcome to any not derogatory to their sex and its properties'."<sup>19</sup>

Прва жена службеник у библиотеци запослена је 1852. године у Бостонској библиотеци, до 1878. године две трећине радника биле су жене, а 1910. године проценат жена у библиотекама широм САД износио је 78%.

„In 1852 the first woman clerk was hired at the Boston Public Library; by 1878 fully two thirds of the library workers there were female. In 1910 78,5 percent of library workers in the United States were women; only teaching surpassed librarianship as the most feminized „profession”.”<sup>20</sup>

Широм државе је био доступан велики број радних места у библиотекама тако да мушкарци нису пружали отпор запошљавању жена. 1920. године већ је било 14 хиљада жена библиотекарки у САД. „In 1920 about 640,000 women were teachers, 145,000 were nurses, 27,000 were social workers, and 14,000 were librarians.”<sup>21</sup>

Једна од тих жена библиотекарки била је Аделејд Хас (Adelaide Hasse 1868–1953). Магазин *American Libraries* увестио је Аделејд међу 100 најважнијих лидера 20. века. Прве кораке у библиотекарству направила је са 21 годином када се запослила као асистент Тесе Калсо у Јавној библиотеци Лос Анђелеса. Њих две су постале јако добре пријатељице и са-

19 Dee Garrison, *Apostles of Culture: The Public Librarian and American Society, 1876-1920*. (U.S.A.: The University of Wisconsin Press, 1979), 173.

20 Garrison, *Apostles of Culture: The Public Librarian and American Society, 1876-1920*, 173.

21 Barbara E. Brand, "Librarianship and Other Female-Intensive Professions", *Journal of Library History*, Vol. 18, No. 4 (1983): 391–406.

раднице. Увећале су колекцију библиотеке са 6 хиљада на 42 хиљаде наслова, увеле додатно радно време викендом, бесплатно позајмљивање књига и обуку за библиотекарe. Када се библиотека прикључила Савезном депозитарном програму (Federal Depository Library Program) 1891. године Хас је радила на класификацији докумената Министарства пољопривреде. Тада је креирала свој први систем класификовања јер јој чувени Дјуијев систем (Dewey Decimal Classification DDC) није одговарао. Био јој је потребан специфичнији систем, и неки који се не класификује према аутору јер владина документа углавном не наводе аутора. Није било згодно ни да разврстава документа почињући са речју „министарство“ јер би то онда била прва реч сваког документа, која не би указивала о ком министарству се ради. Тако је Аделејд осмислила обрнути систем класификације где се прво наводи област, на пример „пољопривреда“, затим „министарство“ па даље специфичности.<sup>22</sup> Она и Теса су врло брзо стекле име и репутацију у свету библиотекара, објављивале стручне радове, обучавале библиотекарe, посећивале конференције, иступале у јавности што је све засметало Управном одбору библиотеке, који су наравно чинили мушкарци. Након много узнемиравања, уцењивања, претњи и застрашивања од стране Одбора Аделејд и Теса биле су принуђене да поднесу оставку. Аделејд је затим почела да ради у Владиној штампарији (Government Printing Office). Плата је износила 5,12\$ на дан (што је еквивалент данашњих 150), а њен задатак био је да сакупи, организује и класификује хиљаде и хиљаде докумената из различитих министарстава, одељења и бироа којима је Капитол био преплављен.

22 Clare Beck, *The New Woman as Librarian: The Career of Adelaide Hasse* (U.S.A.: Scarecrow Press, Inc., 2006),

Процењује се да је Аделејд командујући тимом од троје људи за 6 недеља успела да класификује преко 300 хиљада докумената.<sup>23</sup> Тада је, ослањајући се на свој претходни систем из Министарства пољопривреде, изумела начин класификације који је данас познат као SuDocs (Superintendent of Documents Classification) где слова и бројеви указују на министарство и одељење коме документ припада, тип документа, том, књигу, свезак, итд. Упркос фантастичном успеху и овде је Хас имала проблем са мушкарцем, Френсисом Кренделом (Fransis Crandell), управником канцеларије за документа, њеним претпостављеним. Крендел је јавно преузимао заслуге за стварање SuDocs система, омаловажавао је Аделејдин рад па ју је чак оптужио и за крађу неких докумената. Након што је дала отказ Хас одлази у Њујорк где почиње да ради за Њујоршку библиотеку (New York Public Library) чијег је директора Џона Билингса познавала од раније и који јој је већ нудио посао. Овде је Хас класификовала једну од највећих колекција владиних публикација на свету, са документима који потичу из периода америчких колонија.<sup>24</sup> Редовно је писала за Library Journal, чак је била и председник Комитета за јавна документа Америчког удружења библиотекара ALA. Билингс јој је пружио пуну слободу у организацији и начину рада и са њим је имала одличан однос и сарадњу. Успела је чак и да пронађе прву књигу објављену у Њујорку 1693. године „Narrative of an Attempt Made by the French of Canada Upon the Mohaque’s Country“ што је истовремено и прва владина публикација

23 The Federal Depository Library Program, “Adelaide R. Hasse”, The US Government, <https://www.fdlp.gov/about-fdlp/2501-gpo-s-living-history-adelaide-r-hasse> (преузето 26. 8. 2019).

24 “The Federal Depository Library Program“



јер је написана по налогу тадашњег гувернера.<sup>25</sup> Сарађивала је са библиотекама широм Америке, а такође и са адвокати-ма у неким случајевима против државе где је била потребна званична владина документација. Аделејд је била активна и у женском покрету, учествовала је на скуповима и конференцијам аширом земље и борила се за женска права. У времену када се од жене очекивало да буде покорна и нечујна ово јој је створило много проблема и више противника и непријатеља него пријатеља. 1911. године пребачена је на Одељење за поделу документације и од тада су учестали напади на њу и покушаји да јој се уруши углед и репутација. Нови директор Њујоршке библиотеке Едвин Андерсон (Edwin Anderson) покренуо је читаву кампању против Аделејд. Означили су је као проблематичну, неразумну жену лоше нарави, захтевајући да извршава наређења надређених чије радно искуство и стручност никако нису могли да се мере са њеним. Андерсон је чак водио комплетан досије о Аделејд, пратећи сваки њен корак и конструишући по потреби непостојеће догађаје. У више наврата пријављивао ју је Тајној служби (United States Secret Service) оптужујући је да је немачки шпијун због њених немачких корена (отац јој је био Американац немачког порекла).<sup>26</sup> Тајна служба и ФБИ су неколико пута вршили претрес њене куће, полиција је долазила у библиотеку да је приводи на информативне разговоре и претреса њену канцеларију јер ју је Андерсон пријављивао за везе са Јеврејима и комунистима.<sup>27</sup> Оптужена је и да је лезбијка. Несрећна околност била

25 "The Federal Depository Library Program"

26 Clare Beck, *The New Woman as Librarian: The Career of Adelaide Hasse*. (U.S.A.: Scarecrow Press, Inc., 2006), 222.

27 Beck, *The New Woman as Librarian: The Career of Adelaide Hasse*, 278.

је и што је Елихју Рут (Elihu Root), председник Борда директора њујоршке библиотеке био истакнути противник покрета сифражеткиња, а Аделејд је била активна сифражеткиња. Андерсон јој је 1919. године дао отказ без образложења и одбио да разговара са њом, а сви њени сарадници и запослени који су стали у њену одбрану такође су отпуштени. Тиме јој је стављено до знања да мушкарци још увек контролишу ствари и да им свет и даље припада. Након тога радила је за многе магазине, часописе, институте, а последње године своје каријере провела је као предавач на Универзитету Џорџ Вашингтон. Упркос свим тешкоћама и контроверзама остала је упамћена као врсан библиотекар, ненадмашан класификатор и библиограф, неуморан борац за бољи положај жена, веће плате и равноправност. Борила се за ефикасније библиотекарство, јавни приступ владиној документацији, брз и једноставан приступ библиотечком материјалу и управо захваљујући њеном раду и залагању америчка јавност има лак приступ владиним документима и публикацијама. Треба напоменути и да је њена плата у Њујоршкој библиотеци износила око 3,000\$ (данашњих 76 хиљада) у време када ниједна жена библиотекар није зарађивала више од 2,000\$ што је чини једном од најплаћенијих жена библиотекарки икад.<sup>28</sup>

Аделејдина пријатељица, сарадница и цимерка Теса Келсо (Tessa Kelso 1863 – 1933) била је издавач, новинар и главни библиотекар Библиотеке Лос Анђелеса (Los Angeles Public Library). 1886. године је извештавала са годишњег састанка Америчке асоцијације библиотекара (ALA – American Library Association) и убрзо постала члан њихове организације. 1889. године је без претходног библиотекарског искуства постављена за главног

28 Beck, *The New Woman as Librarian: The Career of Adelaide Hasse*, 159.

библиотекара. Била је четрвта по реду жена главни библиотекар у Лосанђелоској библиотеци. Теса је увела Дјуијев децимални систем класификације и покренула међубиблиотечке позајмице. Обучавала је младе девојке које су желеле да постану библиотекарке. За асистента је изабрала Аделејд. Заједно су посећивале стручне конгресе, семинаре и конференције што је изазвало оптужбе на њихов рачун да разбацују новац. Шокирале су јавност својим начином живота, живеле су заједно, на бициклима долазиле на посао, а Теса је носила кратку косу и пушила цигарете што је било у потпуној супротности са устаљеним начином понашања жена у то време.<sup>29</sup>

Године 1894. методистички свештеник Кембел (Campbell) оптужио ју је да квари јавни морал јер се на полицама библиотеке налази књига “La Cadet” француског боема Жана Ришпана (Jean Richerin). С обзиром да Теса није говорила француски, а није ни бирала књигу (већ је то чинио Борд директора) тужила је свештеника за злонамерну клевету и добила случај на суду. Кембел је морао да јој плати одштету и судске трошкове, а књига је до данас остала део библиотечког фонда.<sup>30</sup>

Библиотеку Лос Анђелеса напустила је заједно са Аделејд, иако њену оставку у први мах нису хтели да прихвате јер је било јако тешко пронаћи некога њених квалификација и стручности. Након тога преселила се у Њујорк где је радила за издавачку кућу Baker & Taylor, придружила се женској лиги града Њујорка и писала недељну колумну за New York Evening Post.

29 Los Angeles Herald, “They ride safeties”, Newspapers.com, [https://www.newspapers.com/clip/6755236/kelso\\_and\\_hasse Ride bicycles to work/](https://www.newspapers.com/clip/6755236/kelso_and_hasse Ride bicycles to work/) (преузето 20. 8. 2019).

30 James Sherman, “Tessa Kelso: Sinful City Librarian”, LAPL (September 26, 2014), <https://www.lapl.org/collections-resources/blogs/lapl/tessa-kelso-sinful-city-librarian> (преузето 20. 8. 2019).

Теса је 1924. године храбро иступила против Мелвила Дјуија када је Удружење библиотека града Њујорка одлучило да своју годишњу Недељу библиотеке и конференцију одржи на његовом имању. Мелвил Дјуи је увелико био чувен по свом систему класификације, тзв. Отац модерног библиотекарства али и озлоглашен због свог понашања према женама које је сексуално узнемиравао, непримерено додиривао, љубио и показивао потпуни недостатак контроле у присуству жена. Ипак само ретки су се усуђивали да му се отворено супротставе. “For many years women librarians have been the special prey of Mr. Dewey in a series of outrages against decency, having serious and far reaching effects upon his victims...”<sup>31</sup> Уследила је истрага у којој је откривено да је Дјуи чак покушао да напаствује своју снају, која се иселила из куће због тога, а Дјуијев син је покушао да заштити оца изјављујући да он просто нема поштовања према устаљеним конвенцијама. Теса, која је сама била потпуно неконвенционална, назвала је његово понашање криминалним. Тесин приговор је усвојен и локација конференције је промењена. Данас знамо да је у јуну 2019. године Америчко удружење библиотека укинуло награду Мелвил Дјуи због расне дискриминације и сексуално недоличног понашања.<sup>32</sup>

#### 4. Јапан

Управо је Америчко удружење библиотека (ALA) одговорно за ширење бесплатних јавних библиотека у Јапану у периоду након Другог светског рата. Тада су америчке окупацио-

31 Sherre Harrington, “Melvil Dewey Bibliography”, Sharringtonsite, <https://sites.google.com/site/sharringtonsite/melvil-dewey-bibliography> (преузето 26. 8. 2019).

32 Brigit Katz, “Melvil Dewey’s Name Stripped from Top Library Award”,

не снаге на челу са генералом Дагласом Мекартуром захтевале да библиотеке буду важан фактор у демократизацији Јапана.

Историја библиотека у Јапану је, као и у осталим областима, историја апсорбовања и асимилације страних утицаја, пре свега кинеских и корејских, и њиховог мешања са јапанским специфичностима. Јапанске библиотеке су биле под огромним утицајем кинеског језика и књижевности јер је већина докумената писана кинеским језиком који је био главно средство писане комуникације.

Прва особа за коју се веже ширење неке врсте библиотека и места где су се чували и читали свети и поштовани текстови је Принц Шотоку. Хорјуђи храм је место за које се верује да је најстарија библиотека у Јапану.<sup>33</sup> До 676. године саграђено је преко 545 оваквих храмова широм Јапана, у којима су се налазиле првобитне библиотеке. Прва национална библиотека Зушорјо саграђена је почетком 8. века и функционисала је као нека врста агенције где су се сакупљала, селектовала и преписивала документа за Империјални суд и Биро унутрашњих послова. Овакве репозиторије су временом преузеле и моћне породице па имамо храмовске библиотеке *кузо* и приватне породичне *kige bunko*.<sup>34</sup>

У Камакура периоду друштво је постало ратничко, број библиотека се смањио, а приступ је одобраван малобројним самурајима, свештеницима и учењацима јер се свако знање

---

Smithsonian Magazine (June 28, 2019),  
<https://www.smithsonianmag.com/smart-news/melvil-deweys-name-stripped-top-library-award-180972514/> (преузето 26. 8. 2019).

33 Wayne A. Wiegand and Donald G. Davis. *Encyclopedia of Library History* (New York&London: Garland Publishing, Inc., 1994), 319.

34 Wiegand and Davis, *Encyclopedia of Library History*, 320.

пажљиво чувало као клановска тајна. Под Токугава режимом библиотеке су поново процветале, влада је подстицала развој свих врста библиотека и приватних и јавних. Отваране су и школе *henko*. У тим школама и библиотекама едукована су деца самураја. Од почетка 19. века постојале су и књижаре које су и продавале и позајмљивале књиге. Међутим, тек је Меиђи ера од 1868. године промовисала концепт библиотека доступних свима без обзира на статус. Јасно је да у оваквим условима жене нису имале много шанси ни за приступ библиотекама, а још мање за обликовање неке феминистичке идеје о борби за равноправност. У Меиђи периоду држава је слала младе, образоване мушкарце у Америку и Енглеску да упознају западну културу и корисне обрасце пренесу у Јапан. Они су и донели у Јапан идеје о слободи мишљења, демократији и важности једнаког образовања за све, вредности библиотека, итд.<sup>35</sup>

Године 1892. формирано је Јапанско удружење библиотека, а 1907. године штампан је први часопис библиотекарства *Toshokan Zasshi*.<sup>36</sup> 1898. године влада је основала прву Националну библиотеку Јапана *Teikoku Toshokan*. Водећи људи библиотеке били су искључиво мушкарци.

У Тајшо периоду опет долази до процвата библиотекарства, а њега смењује период цензуре пре и током Другог светског рата да би у послератном периоду дошло до дефинитивног просперитета библиотекарства у Јапану. Основане су јавне, школске, универзитетске и специјалне библиотеке, донети закони о библиотекама, уведене студије библиотекарства те установљене професионалне организације библиотекара. Карактеристично за јапанске јавне библиотеке пре

35 Wiegand and Davis, *Encyclopedia of Library History*, 321.

36 Wiegand and Davis, *Encyclopedia of Library History*, 322.

Другог светског рата је да су наплаћивале надокнаду за коришћење. Владало је уверење да је библиотека привилегија коју Цар Јапану пружа своме народу и да су библиотеке сервис у служби јачања власти у Јапану.

У априлу 1950. године донет је Закон о библиотекама (Library Law) према наредбама америчких окупационих снага и који је прописао, између осталог, забрану наплаћивања надокнаде за било коју библиотечку услугу, надлежност локалних власти за отварање библиотека, важност професионалних библиотекара, и слично.<sup>37</sup> Ипак посећеност библиотекама била је прилично ниска. Статистика из 1958. године наводи да се у Јапану радиле 723 јавне библиотеке које су запошљавале укупно 3,447 библиотекара и библиотечног особља, а да је годишња количина позајмљених књига по библиотеци износила само око 12,500. Тек после 60-их година ситуација се изменила набоље, иако је употреба јавних библиотека и даље на доста нижем нивоу него у осталим развијеним земљама.<sup>38</sup>

Нажалост, нема података о неким знаменитим женским библиотекарицама. Активизам жена јача тек од седамдесетих година 20. века и то углавном активизам незапослених жена, жена домаћица којима је примарна брига била брига о породици и деци. Оне су оснивале међусобне групе за учење где су размењивале искуства и утиске о школским обавезама деце, у шта је спадало и читање књига. Бирајући најбоље књиге за своју

37 Yoshitaka Kawasaki, Genjiro Yamaguchi, Ryoko Takashima, "The Development of Public Libraries in Japan After World War II", (62nd IFLA General Conference – Conference Proceedings, Beijing, China, August 25-31, 1996) <http://origin-archive.ifla.org/IV/ifla62/62-kawy.htm>.

38 Yoshitaka Kawasaki, Genjiro Yamaguchi, Ryoko Takashima, "The Development of Public Libraries in Japan After World War II", (62nd IFLA General Conference – Conference Proceedings, Beijing, China, August

децу оне су постепено схватале важност јавних библиотека, али и доста неквалитетно функционисање истих због чега су дошле на идеју да оснују приватне дечије библиотеке. Њихов активизам узрокован васпитањем деце претворио је њих саме у независне ученице. Постајале су свесније друштвених прилика и могућности за размену мишљења. Јавила се идеја о оснивању женских клубова и могућности удруживања што је аутоматски довело до освешћивања и оснаживања жена.

Тако су библиотеке као респектабилно место окупљања у локалној заједници и место подстицања друштвене интеракције довеле до јачања друштвене свести и јавног дијалога о многим социјалним темама. Ипак, то је све послератни развој, доста каснији у односу на Европу и Америку, а и тада наметнут од стране америчких снага. Прве школе за библиотекарке такође су отворене по наредби Америке. Тек тада, након Другог светског рата жене су почеле да играју значајну улогу у библиотекарству. Истраживање из 1977. године показало је да жене чине 53% од укупног запосленог особља у јапанским библиотекама.<sup>39</sup>

## 5. Србија

Када говоримо о нашој земљи, библиотекарство је у Србији било развијено од памтивека. У почетку је библиотечка активност била везана за манастире и племићке дворове. После прве државне библиотеке, основане 1815. године при Књажевској канцеларији, и школских библиотека, 1832. годи-

---

25-31, 1996) <http://origin-archive.ifla.org/IV/ifla62/62-kawy.htm>.

39 Yoshitaka Kawasaki, Genjiro Yamaguchi, Ryoko Takashima, "The Development of Public Libraries in Japan After World War II", (62nd IFLA General Conference – Conference Proceedings, Beijing, China, August 25-31, 1996) <http://origin-archive.ifla.org/IV/ifla62/62-kawy.htm>.



не оснива се Народна библиотека у Београду. Њоме су руководили истакнути јавни и научни радници, сви мушкарци.

Прва српска библиотекарка била је Марија Мага Магазиновић (1882–1968) из Ужица. Магин отац је добио за послење у кројачници Народнoг позоришта па су се преселили у Београд, где је Мага студирала филозофију од 1898. до 1902. године. До тада је женама било допуштено да студирају само као ванредни студенти. Мага се у току студија укључила у борбу за женска права и једнако образовање за мушкарце и жене, односно редовно школовање за девојке. Заједно са својим колегиницама успела је 1902. године да избори право да девојке добију индекс и да испите полажу као редовни студенти. 1903. године основала је Клуб студенткиња чије су чланице преводиле и шириле текстове европских социјалистичкиња и феминистичких активисткиња.<sup>40</sup>

„Моја борбеност бунила се против таквог стања. Идеш уредно на предавања, радиш ревносно, често савесније од многих редовних слушалаца, а овамо никаква права, као какви пасторчићи! ...Зашто да нам не дају индекс, па нека на њему пише оно ванредни слушалац! ...То је био први корак у мојој борби за женска права – за феминизам. Али је већина ванредних студенткиња, по навици и линији најмањег отпора, и даље полагала испит у виду колоквијума”, написала је Мага у својој књизи *Мој живот*.<sup>41</sup>

Мага није потицала из имућне породице па је често била у економским тешкоћама које је морала да превазиђе соп-

40 Сања Вуковић, „Освајање слободе – Мага Магазиновић”, *Српски Легат*, <http://www.srpskilegat.rs/osvajanje-slobode-%E2%80%92-maga-magazinovic/> преузето 26. 8. 2019).

41 Шејла Џидић, Дејана Каваја Станишић, „Хероине духа – Марија

ственим трудом и залагањем. За њу није било линије мањег отпора. Често је одлазила у Народну библиотеку где је упознала писца Милована Глишића и захваљујући његовој подршци постала практикант у библиотеци, уз отворено негодовање тадашњег управника Народне библиотеке Јована Томића.<sup>42</sup> „Јовану Томићу нисам била по вољи, нешто због моје напредности – феминизма, социјализма, а и сама чињеница да женска глава уђе у библиотеку на службовање била му је противна.”<sup>43</sup> Ипак, Мага је упркос томе постала прва жена запослена у библиотеци. Убрзо је добила и посао у Политици, где је писала рубрику *Женски свет*, па се у историју уписала и као прва жена новинар у Србији.

Од отварања Прве женске реалне гимназије 1906. године предавала је логику, немачки и српски језик, ботанику, психологију, певање. Жалила је што није прошла на два конкурса за школовање у иностранству. „За мене се није заузимало никакво политички утицајно лице, као и увек. Зато сам и поред свих квалификација и испуњених услова, а и поштеног рада у каријери подоста пута закидана.”<sup>44</sup>

Од 1911. године посветила се плесу, балету, гимнастици и проучавању телесног покрета. Основала је и Школу за рецитацију, естетичку гимнастику и живе језике. Целог живота је била борац за родну равноправност и просветитељка која је схватала значај образовања те се свим силама залагала за

---

Мага Магазиновић”, РТС, <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/8/kultura/1933211/heroine-duha--marija-maga-magazinovic.html> (преузето 26. 8. 2019).

42 „Освајање слободе – Мага Магазиновић”.

43 Мага Магазиновић, *Мој Живот* (Београд: Клио, 2000), 181.

44 Магазиновић, *Мој Живот*, 203.

исте шансе за жене. Уписала је и Правни факултет, као прва студенткиња овог факултета, али је студије напустила јер је сматрала да је испунила своју мисију тиме што је отворила врата Правног факултета женама. Образовање је сматрала круцијалним: „Образовање матере неопходно је за правилно васпитавање подмлатка у једној нацији. А ми баш с те стране највише и трпимо. У свим правцима нашег јавног живота (помислимо само на политички!) осећа се много већа оскудица у карактерима него у главама, па онда место живог рада на том да образовање продре у масу, у што шире кругове женског света, тражити да се уништи и ово мало могућности за то. Да није жалосно било би смешно.”<sup>45</sup>

Неопходно је укратко поменути и Марију Илић Агапову (1895–1984) српску правницу, преводиоца, прву библиотекарку и прву управницу Библиотеке града Београда и Музеја града Београда. Марија Илић Агапова била је доктор правних наука, те се бавила адвокатуром.

Објавила је низ чланака о мерама заштите деце и жена, о потреби да се наше законодавство прилагоди прописима Европских законика, нарочито у погледу одредби о правима жена и деце. Једнакост жене и мушкарца сматрала је нормалном и о томе писала без икакве феминистичке агресивности, као о нечему што се подразумева.

Библиотекарством и музеологијом је почела да се бави 1929. године као референт Општинске библиотеке у Београду и радила на припреми оснивања музеја. Основала је дечије одељење у Библиотеци и писала приче за децу. Материјал који је прикупила током каријере био је подлога оснивања

45 Соња Ђирић, Лик и дело, „Магазиновић балерина”, <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=131792> (преузето 26. 8. 2019).

Историјског архива. Говорила је седам језика и била прва жена запослена у полицији.<sup>46</sup>

## 6. Закључак

Жене су на мала врата ушле у свет библиотекарства и прошле дугу и мукотрпну борбу за освајање позиција. Без обзира на уложени труд, стечене квалификације и постигнуте резултате њихов рад је увек био мање цењен из једног јединог разлога – зато што су *жене*. Ипак, оне су енергичним залагањем успеле да утабају свој пут и постепено бројчано надмаше мушкарце па кажемо да је дошло до *феминизације* области библиотекарства. Стога, ниједна жена борац за женска права, која је дала свој допринос у постизању родне равноправности и једнаких економских, социјалних и егзистенцијалних услова за жене, не сме бити заборављена. Наша је дужност да о њима говоримо, пишемо и подсећамо нове генерације на постигнућа славних претходница.

## Литература и извори:

1. Beck, Clare. *The New Woman as Librarian: The Career of Adelaide Hasse*. U.S.A.: Scarecrow Press, Inc., 2006.
2. Brand, Barbara E. *Librarianship and Other Female-Intensive Professions*. *Journal of Library History*, 1983.
3. Garrison, Dee. *Apostles of Culture: The Public Librarian and American Society, 1876-1920*. U.S.A.: The University of Wisconsin Press, 1979.

---

46 Јелена Тепавац, *Ко је био... Марија Илић Агапова – хероина београдског библиотекарства*, <https://www.011info.com/ko-je-bio/marija-ilic-agapova-heroina-beogradskog-bibliotekarstva> (преузето 26. 8. 2019).

4. Garrison, Dee. *The Tender Technicians: The Feminization of Public Librarianship, 1876-1905*. Oxford University Press, 1972.
5. Geller, Evelyn. *Forbidden Books in American Public Libraries, 1876-1939*. U.S.A.: ABC-CLIO, 1984.
6. Gray, F. Elizabeth. *Women in Journalism at the Fin de Siècle: Making a Name for Herself*. UK: Palgrave MacMillan, 2012.
7. Hildenbrand, Suzanne. *Reclaiming the American Library Past: Writing the Women In*. U.S.A.: Greenwood Publishing Group, 1996.
8. Kelly, Thomas. *A History of Public Libraries in Great Britain 1845-1975*. London: The Library Association, 1977.
9. Kerslake, Evelyn. *A history of women workers in English libraries, 1871-1974*, PhD Thesis, 1999
10. Kent, A. & H. Lancour, & J. E. Daily. *Encyclopedia of Library and Information Science*. New York: Marcel Dekker. Artandi, S., 1971.
11. Магазиновић, Мага. *Мож Живот*. Београд: Клио, 2000.
12. Stam, David H. *International Dictionary of Library Histories*. UK: Taylor & Francis, 2001.
13. Sutherland, Gillian. *In Search of the New Woman*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
14. Wiegand, Wayne A. and Donald G. Davis. *Encyclopedia of Library History*. New York & London: Garland Publishing, Inc., 1994.
15. [https://library.leeds.ac.uk/info/1600/about/150/history\\_and\\_architecture/4](https://library.leeds.ac.uk/info/1600/about/150/history_and_architecture/4)
16. <http://www.concertina.com/calculator/>
17. <https://www.pbs.org › fmc › book>
18. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1179/lib.1996.12.1.126>
19. [https://www.newspapers.com/clip/6754937/miss\\_kelso\\_resigns\\_1895/](https://www.newspapers.com/clip/6754937/miss_kelso_resigns_1895/)

20. <https://spartacus-educational.com/Llibrary.htm>
21. <http://ala-apa.org/files/2012/03/Library-Workers-2011.pdf>
22. <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/iha-english-public-library-1850-1939/heag135-the-english-public-library-1850-1939-iha/>
23. [https://repository.lboro.ac.uk/articles/A\\_history\\_of\\_women\\_workers\\_in\\_English\\_libraries\\_1871-1974/9414968](https://repository.lboro.ac.uk/articles/A_history_of_women_workers_in_English_libraries_1871-1974/9414968)
24. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-27698-1>
25. <https://www.fdlp.gov/about-fdlp/2501-gpo-s-living-history-adelaide-r-hasse>
26. [https://www.newspapers.com/clip/6755236/kelso\\_and\\_hasse\\_ride\\_bicycles\\_to\\_work/](https://www.newspapers.com/clip/6755236/kelso_and_hasse_ride_bicycles_to_work/)
27. <https://www.lapl.org/collections-resources/blogs/lapl/tessa-kelso-sinful-city-librarian>
28. <https://sites.google.com/site/sharringtonsite/melvil-dewey-bibliography>
29. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/melvil-deweys-name-stripped-top-library-award-180972514/>
30. <http://origin-archive.ifa.org/IV/ifla62/62-kawy.htm>
31. <https://www.jstor.org/stable/25542233?seq=1>

**Nataša Simić**

PhD candidate, Faculty of Philology, University of Belgrade  
simicnatasaa984@gmail.com

## **LIBRARIANSHIP AS A FEMALE PROFESSION**

**Summary:** This paper will present some considerations about the beginnings of the history of women's librarianship, significant women librarians and the gradual feminization of the field of librarianship. Thanks to feminist activism and the struggle of exceptional women working in libraries, the librarian profession has become a predominantly female profession, with a current proportion of about 80% of employed women compared to 20% of employed men if the world trend is followed. Relevant facts related to important libraries of Great Britain, United States of America, Japan and Serbia will be considered.

**Keywords:** library, librarianship, women, feminism, England, Japan, Serbia, activism, USA.